

construction of the Soviet state and the communist classless society, which later became the basis of ideological orientations of the Bolshevik ideologues and practitioners, were adopted. At the same time, there are discussions about national and socio-economic development, caused by inspiration for the root cause, the place and role of certain classes in society, key issues of gender policy, methods of combating religion, etc. Since the 1930's, the official interpretation of problems of Soviet values and morals, the upbringing of the builders of communism has been established.

Key words: Soviet Ukraine, value orientations, moral and ethical norms of Soviet society, Soviet historiography.

Одержано 14.01.2018.

УДК 930(477):321.01“20”

**Борис Дем'яненко
(Переяслав-Хмельницький)**

ІСТОРИОГРАФІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ВЛАДОЗНАВЧОГО ДИСКУРСУ: ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ ПОШУКІВ, КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ, УЗАГАЛЬНЕНЬ (закінчення)

У статті запропоновано історіографічний аналіз найпомітніших вітчизняних публікацій періоду незалежності, присвячених дослідженню влади (політичної, державної, соціальної тощо) в контексті органічного поєднання здобутків світової теорії влади (насамперед демократичного досвіду) з українським політико-владним контекстом. Ґрунтовне ознайомлення з вітчизняним владознавчим дискурсом, його творче осмислення, дозволить вийти на нові рівні розуміння феномену влади (політичної, державної, соціальної тощо), подолати стійкі стереотипні, аматорські й міфологізовані уявлення про неї, сформулювати якісні й дієві практичні рекомендації, мінімізувати негативні наслідки кризових явищ у політичній системі країни, упровадити ефективну модель влади, яка б відповідала потребам сучасного стану посттоталітарної України, історичним, цивілізаційним і глобалізаційним викликам, які перед нею постали.

У результаті здійсненого історіографічного аналізу українського владознавчого дискурсу констатовано, що у вітчизняній літературі влада (політична, державна, соціальна тощо) розглядається як відносини керівництва й підпорядкування в суспільній групі, державі й суспільстві; як вольовий елемент, який виражається в здатності суб'єктів нав'язати волю об'єктам за допомогою примусу й переконання, підпорядкувати їх власним інтересам; як інститут, здатний забезпечити єдність дій і усталений порядок у суспільних відносинах. Вітчизняний владознавчий доробок має потужний евристичний потенціал, засвідчив достатню теоретико-методологічну забезпеченість емпіричних досліджень влади. Концептуальні проблеми влади, що вже давно є головним предметом дискусій у західній філософії, політології, соціології, психології й культурології, знаходять належне упровадження у вітчизняному суспільствознавстві. Автором статті визначено коло владознавчих проблем, які потребують глибшого дослідження й концептуалізації.

Ключові слова: владознавство, крталогія, влада, політична влада, державна влада, соціальна влада.

Історіографічний аналіз найпомітніших публікацій періоду незалежності, здійснених українськими дослідниками влади, одним із перших у вітчизняній політичній науці започатковано автором на сторінках наукових збірників «Наукові записки з української історії» (випуски 41–42, 2017 р.) і «Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (Т. 39. Випуск 3: Філософія, 2017 р.). Метою статті є здійснення історіографічного аналізу найпомітніших вітчизняних публікацій періоду незалежності, присвячених дослідженню влади (політичної, державної, соціальної тощо) у контексті органічного поєднання здобутків світової теорії влади (насамперед демократичного досвіду) з українським політико-владним контекстом.

Відгалуженнями наукового напряму аналізу громадянського суспільства й народовладдя є дослідження місцевого самоврядування та регіональної влади, як форм самоорганізації життєдіяльності українського суспільства, функціональних повноважень органів державної

влади і місцевого самоврядування в Україні, які висвітлили у своїх роботах Б. Андресюк [1, 2], А. Базір [3], М. Баймуратов, В. Григор'єв [4, 5], А. Бакурова [6], В. Батрименко [8], Л. Беззубко, О. Скопец [10], Ю. Білик, В. Граб [23], П. Ворона [16, 17], С. Гакман [59], М. Гришук [25], М. Дацишин, В. Керецман [26], І. Дегтярьова [28], І. Доля [32], Л. Дунаєва [33, 34], О. Євтушенко [35-36], В. Єлагін, О. Крутій, О. Куценко, В. Лісничий, Н. Мирна, О. Радченко, І. Райнін, Н. Селютіна, В. Солових, А. Цапко [37], В. Журавський, В. Серьогін, О. Ярмиш [38], В. Заблоцький [39], А. Ібрагімова [42], М. Іжа [43], Є. Качмарський [47], І. Колосовська [48], М. Корнієнко [50-52], С. Костючков [54], В. Кремень, Д. Табачник, В. Ткаченко [55-56], Ю. Крестева [57], Д. Криворучко [58], А. Круглашов, М. Ярмистий [59], К. Кублік [60], О. Лазор [62-63], Г. Лебединська [64], П. Любченко [66], С. Майстро [68], В. Малиновський [69], К. Михайловська [70], Р. Молибога [71], Г. Музиченко [72], А. Некряч [74], В. Овчаренко [77], А. Осипов [79], Є. Перегуда [81-82], М. Поживанов [86], П. Покатаєв [87], М. Пухтинський [88], С. Рибалка [89], Ф. Рудич [90], Т. Славко [94], Є. Солових [96], Д. Співак [97], О. Сушинський [98], Т. Татаренко [99], П. Трачук [100], Х. Хачатурян [107-108], А. Шаповалова [2011], В. Шарій [112], І. Шелепницька [62], О. Яцунська [113] та ін. [11, 14-15, 19, 24, 61, 83-85, 91, 93, 110].

Зокрема, А. Бакуровою висвітлено методологічні основи моделювання процесів самоорганізації, концепцію їхнього математичного моделювання на підставі м'якої системної методології; описано сучасні методи моделювання соціально-економічних процесів, інтеракційні й теоретико-ігрові моделі для різних видів соціально-економічних взаємодій, модель міжсекторної взаємодії громадянського суспільства «влада–бізнес–громада»; проаналізовано нелінійні процеси територіальної самоорганізації, геопросторові процеси формування територіального кластера, вплив формування міжфірмової мережі на розвиток території [6].

Враховуючи особливості сучасного місцевого самоврядування, В. Батрименко виокремив основні критерії типології його моделей, зокрема: стан взаємовідносин органів місцевого самоврядування між собою та з органами державної влади (наявність чи відсутність різних організаційних форм державного управління на місцях, рівень підпорядкування органів місцевого самоврядування органам державної влади на місцях, форми контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування), функціональну спрямованість, фіскальну самостійність і спосіб визначення компетенції й повноважень органів місцевого самоврядування [8]. Дослідник глибоко проаналізував найпоширеніші в світі моделі місцевого самоврядування – англо-американську й континентальну. Англо-американська модель визначається високим ступенем автономії органів місцевого самоврядування, відсутністю підпорядкування органів місцевого самоврядування різних територіальних рівнів; позитивним принципом правового регулювання. В основі англо-американської моделі лежить громадянська концепція місцевого самоврядування, де за основу взято ідею природних прав людини і громадянського суспільства. Її слабким місцем завжди було те, що не вдавалося визначити критерії, за якими ті чи інші питання включалися до списку недержавних публічних справ і належали б до відання органів місцевого самоврядування. Особливостями континентальної моделі названі високий ступінь централізації, наявність вертикальної підпорядкованості; поєднання місцевого самоврядування й прямого державного управління на місцях; негативний принцип правового регулювання. В. Батрименко зазначив, що в багатьох країнах здійснення місцевого самоврядування відбувається на основі поєднання особливостей, притаманних різним моделям, а запозичення елементів іншої моделі у власну національну призводить до гібридизації системи і виокремлення «змішаної» моделі [8]. Вітчизняну модель місцевого самоврядування натепер науковець визначив як змішану з домінуванням елементів континентальної. Хоча загалом Україна тяжіє до континентальної моделі управління місцевими справами з її дуалізмом здійснення публічної влади на місцях, водночас у ній наявні окремі елементи англо-американської, іберійської й радянської моделей місцевого самоврядування. З англо-американської моделі запозичені такі ознаки, як відносно високий ступінь автономії органів місцевого самоврядування щодо держави – вони формально

виступають як такі, що діють автономно в межах наданих їм повноважень, а безпосереднє підпорядкування органів місцевого самоврядування різних територіальних рівнів відсутнє; повноваження місцевого самоврядування визначаються згідно з позитивним принципом правового регулювання. З іберійської моделі запозичений елемент узгодження з органами державної влади кадрових питань при формуванні органів місцевого самоврядування. Від радянської моделі залишилися основні складові системи місцевого самоврядування – ради та їхні виконавчі комітети. При цьому виконавчий комітет, по суті, є органом подвійного підпорядкування – відповідній раді й органам виконавчої влади (у частині реалізації делегованих повноважень). Особливості вітчизняної моделі місцевого самоврядування полягають в ослабленості органів самоврядування на рівні районів та областей, відсутності належної правової бази щодо розмежування компетенції й повноважень органів місцевого самоврядування та органів державної влади на місцях (останні створюються й діють не з метою здійснення контрольно-наглядових функцій щодо законності діяльності місцевого самоврядування, а беруть на себе основний обсяг повноважень щодо управління відповідними територіями), відсутності принципу поділу влади у системі місцевого самоврядування.

Базуючись на оцінці сучасних моделей самоврядування, В. Батрименко запропонував такі прийнятні для вітчизняних умов шляхи його оптимізації в Україні: укрупнити, виходячи з критеріїв ефективного управління, сільські територіальні громади; на основі принципу субсидіарності розмежувати компетенцію й повноваження між органами державної влади і місцевим самоврядуванням, провівши децентралізацію; дати можливість територіальним громадам самостійно вибирати моделі місцевого самоврядування на низовому рівні; напрацювати і забезпечити функціонування механізмів як фінансово-економічного вирівнювання територіальних громад, так і їх розвитку; удосконалити механізми розподілу бюджетних коштів і контролю за ними, заклавши у них прозорість процесу й підконтрольність його представницьким органам; відповідно до гарантованих законом компетенцій визначити на довготерміновій основі джерела місцевих бюджетів, забезпечивши належне формування останніх на базі затверджених Кабінетом Міністрів України соціальних стандартів; створити дієві механізми підтримки ініціатив громадян; напрацювати нові форми і методи роботи в умовах нової парадигми управління [8].

П. Ворона запропонував методологію підвищення ефективності роботи місцевого самоврядування шляхом удосконалення й запровадження нового інструментарію та механізмів впливу на розвиток регіонів і територіальних громад зокрема. Учений виокремив і проаналізував суперечності-ризиків, що нівелюють ефективність впливу органів місцевої влади на розвиток регіонів; розробив концептуальну модель організації системи публічної влади, яка ґрунтується на принципі повсюдності місцевого самоврядування, що міститься в ратифікованій ЄХМС, і на основі посилення впливу місцевого самоврядування на регіональний розвиток за допомогою місцевих ресурсів, інструментів регіональної політики і механізмів підвищення ефективності управління органів місцевої влади з урахуванням зарубіжного досвіду організації місцевого самоврядування. Дослідник аргументував тезу про необхідність удосконалення й запровадження критеріїв оцінки діяльності органів місцевого самоврядування та положення про особливу роль проектної діяльності в процесі активізації громад у сфері поліпшення місцевої соціальної інфраструктури. У його праці набуло подальшого розвитку обґрунтування стратегічних напрямів діяльності представницьких органів влади (регіональних і власне місцевих). П. Ворона виділив дві регіональні стратегії (активну й пасивну) та їхні різновиди. Дослідник запропонував методику залучення студентської молоді до співпраці з органами місцевого самоврядування; удосконалив методику визначення оцінки соціально-економічного розвитку регіонів, додавши до наявних напрацювань індекс розвитку людського потенціалу для визначення ефективності діяльності регіональних і власне місцевих представницьких органів влади [18].

Українська дослідниця Л. Дунаєва здійснила політологічний аналіз співвідношення влади і самоврядування на засадах нової соціогуманітарної парадигми, визначила методологію науково-практичного аналізу соціально-політичних явищ, що відповідає сучасній соціогуманістичній парадигмі. Вона розробила теоретичну модель політичного управління

сучасною країною, засновану на взаємодії влади і самоврядування. Теоретичними засадами механізму впровадження цієї моделі в політичну практику сучасних держав назвала принципи децентралізації, субсидіарності, соборності, контролю. Ця модель передбачає посилення ролі влади на національному рівні, збалансування відносин між владою й самоврядуванням на регіональному та зміцнення самоврядування – на місцевому рівні [34].

О. Євтушенко проаналізував вітчизняну й зарубіжну політико-правову думку, що узагальнює теорію та практику становлення системи державно-владних відносин і перспективи її розвитку в Україні; схарактеризував процеси інституційних змін, механізми організації та функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування за умов модернізації політичної системи суспільства; запропонував принципи, які дають змогу забезпечити автономію місцевого самоврядування й повнішу реалізацію його управлінського потенціалу. Дослідник розробив концепцію збалансованих взаємовідносин державної влади і місцевого самоврядування, обґрунтував умови вдосконалення системи державно-владних відносин через розвиток представницької демократії [35].

К. Кублік дослідила політичні механізми взаємовідносин між регіональними і місцевими владами у демократичних унітарних країнах світу, виокремила й кваліфікувала вертикальні та горизонтальні політичні механізми. Дослідниця обґрунтувала асиметричність впливу політичних механізмів на взаємозв'язок регіональних і місцевих органів влади у різних унітарних країнах і запропонувала подальше реформування регіональної та місцевої влади й оптимізацію взаємовідносин між цими представницькими рівнями влади проводити шляхом підвищення самосвідомості громадян України, становлення громадянського суспільства і, як наслідок, – інтенсивного розвитку органів самоорганізації населення [60].

Б. Дем'яненком проаналізовано найочевиднішу ваду українського регіонального управління – біцефалію місцевої влади: у регіонах існують два центри впливу – місцеві ради, які обираються населенням, і місцеві адміністрації, що їх призначає Президент України за поданням Кабінету Міністрів України. Повноваження цих органів постійно уточнюються, причому щоразу на користь рад (що закономірно з огляду на спрямування траєкторії розвитку України у напрямі Європи), але українська владна практика демонструє домінування місцевих державних адміністрацій [29, с.542].

До розробки наукових засад державного управління в Україні долучилися В. Авер'янов, С. Бульбенюк, В. Горбатенко, О. Дубас, Ю. Кальниш, О. Кресін, А. Кірмач, О. Кубальський, О. Кукуруз, В. Попик, А. Пухтецька, О. Стойко, Ю. Шемшученко [20-22], В. Баришніков, Ю. Маршавін, М. Туленков, В. Храмов [7], В. Баштанник [9], С. Гакман [59], О. Дем'янчук [30], Н. Діденко [31], А. Замогильний [41], Т. Каменчук [44], К. Кандагура [45], М. Кармазіна [46], А. Коваленко [109], В. Корженко, Н. Мельтюхова, Н. Миронова [49], І. Костенок [53], І. Кресіна [109], А. Круглашов, М. Ярмистий [59], С. Наумкіна [73], Н. Нижник [75], С. Опрятний [78], Т. Панченко [80], С. Серьогін [92], В. Солових [95], Т. Федорів [102-106], В. Цветков [109] та ін. [12-13, 27, 40, 65, 67, 76]. У їхніх працях розглянуто сутність та особливості реалізації державної кадрової політики України за умов глобалізації [59]; описано демократичні механізми оптимізації процесу підготовки і прийняття державно-політичних рішень [20]; розкрито європейський досвід правового регулювання проходження державної служби (умови прийняття на посади, порядок проведення конкурсу, оцінювання діяльності, дисциплінарну відповідальність державних службовців) [22]; викладено філософські аспекти взаємодії управління, влади і держави у процесі суспільного розвитку, охарактеризовано основні принципи і наведено методи сучасного соціального управління; розкрито зміст управлінської діяльності на технологічному, прагматичному й морально-світоглядному рівнях, аксіологічні аспекти сучасного управління [31]; описано основні тенденції пошуку нової парадигми державної влади і державного управління в Україні, запропоновано рекомендації щодо підвищення системної ефективності взаємодії державної влади і державного управління в суспільстві [41].

Вітчизняними науковцями розглянуто сутність, основні елементи і можливі межі прояву політичної компетентності в системі управління; проаналізовано структурні компоненти

політичної компетентності державної влади, обґрунтовано необхідність технологічного елементу в її структурі; показано залежність між компетентністю та якістю політичної еліти: реальна політична компетентність державної влади значною мірою залежить від шляхів і способів формування еліти й особливостей вищої еліти як колективного суб'єкта; запропоновано шляхи підвищення компетентності та професіоналізму в системі управління [44]; розглянуто проблеми впливу чужої концептуальної влади на втрату державою власної концепції управління, розкрито сутність методів концептуальної влади у межах методології «поділяй і пануй» з урахуванням етногенезу слов'ян, охарактеризовано основні сфери впливу концептуальної влади на процеси управління державою, розкрито взаємозв'язок історичних процесів формування імперій і концептуалізації влади [78]. На підставі розгляду конкретних історичних і політичних ситуацій на шляху до сучасного державного управління проаналізовано різні підходи щодо систем організації державної влади і статусу осіб, котрі її здійснюють; наведено огляд основних моделей побудови державної служби та їхнього впливу на трансформацію державної влади, від часів Київської Русі до сучасної України розглянуто різні погляди щодо забезпечення державної влади у країні й стану управлінського апарату [92].

Українськими ученими здійснено аналіз причин і наслідків кризових явищ у системі державного управління, осмислення наявного досвіду їх усунення або мінімізації негативного впливу. Аргументовано необхідність здійснення конкретних заходів щодо подолання криз політичної участі, легітимності, проникнення й розподілу; реформування відносин між центром і регіонами; інституціоналізації змішаної форми державного правління, узгодження повноважень Президента України і Кабінету Міністрів України; наближення діяльності органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування до європейських принципів і стандартів діяльності публічної адміністрації. Науковці аргументовано стверджують, що поряд із закономірними для перехідних суспільств кризами, в Україні проявилися специфічні кризові явища й процеси, зумовлені низкою причин, пов'язаних із трансформацією вітчизняної політичної системи: 1) перманентні політичні конфлікти у владному трикутнику – Президент України, Прем'єр-міністр України, Голова Верховної Ради України [22, с.20]; 2) відсутність механізму реалізації прийнятих політичних рішень (рішення, які не можуть бути виконані на певному етапі розвитку суспільства, не повинні прийматися, оскільки вони дестабілізують політичну систему й управлінську діяльність) [22, с.20-21]; 3) звільнення працівників органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування залежно від результатів виборів. Масштабну системну кризу ускладнюють розбалансованість інститутів держави, роз'єднаність і протистояння політико-економічної еліти, відсутність наступності в управлінні державою й суспільством [22, с.21]; 4) відсутність постійного діалогу між органами державної влади і громадянами; 5) недостатня розвиненість системи електронного врядування; запровадження електронного врядування в Україні як мінімум повинно мати три складові: а) політична воля влади працювати прозоро й враховувати думки своїх громадян; б) технічне забезпечення (широкий доступ до Інтернету працівників органів державної влади і пересічних громадян); в) бажання громадян брати активну участь в управлінні державою (надання інформації щодо впливу певних рішень і дій влади на життя територіальних громад тощо) [22, с.22].

Експертне середовище серед основних кроків, які слід здійснити для побудови ефективної системи управління, пропонує: 1) чітке формулювання цілей організації на коротко- й довгострокову перспективу; 2) забезпечення чіткого розуміння цілей розвитку організації серед власників, менеджменту й іншого персоналу; 3) співвіднесення цілей і можливостей кожної такої категорії в досягненні загальної мети організації; 4) створення зрозумілої всім мотиваційної моделі, яка забезпечить можливість найповніше задіяти персонал для досягнення поставлених цілей; 5) формування команди, здатної забезпечити системність при виконанні завдань, які стоять перед організацією [22, с.31].

Здійснювана в Україні адміністративна реформа спрямовується на радикальну трансформацію змісту ключових форм державного управління на демократичних і гуманістичних засадах з урахуванням світового досвіду запобігання деструктивному впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на розвиток системи державного управління. Серед останніх

фахівці зазначають: відсутність на концептуальному рівні й у практичній площині інституційних механізмів, що забезпечують єдність виконавчої влади; недостатню розвиненість субординаційних зв'язків у державному управлінні; розпорошеність його контрольних функцій; надання не виправданої переваги політичним, а не професійним чинникам при формуванні корпусу вищих посадових осіб; зниження виконавської дисципліни і зростання корупційності значної частини управлінських кадрів; незавершеність як на центральному, так і на місцевому рівнях адміністративної реформи [22, с.42].

Подолати наявні кризові явища в державному управлінні на всіх рівнях можна через запровадження регіоналізації, яка повинна проводитися на основі адміністративно-територіальної реформи через укрупнення існуючих адміністративно-територіальних одиниць і впровадження реального місцевого самоврядування на основі унітарної децентралізованої держави [22, с.62]. Важливими, на переконання вітчизняних дослідників, є ефективні канали доступу регіональної еліти до центру прийняття політичних рішень. Будь-яка спроба держави заблокувати доступ участі регіональної еліти до прийняття політичних рішень, особливо якщо вони стосуються інтересів регіонів, зведе нанівець усі потуги регіоналізації й посилить конфронтацію між центром і регіонами, створить передумови для появи регіонального сепаратизму [22, с.62]. Не можна замінити працівників середньої ланки органів державного управління тільки на тій підставі, що вони працювали у той період, коли при владі була інша політична сила або на виборах вони підтримали іншого кандидата (потрібно розмежовувати державні політичні посади і посади державних службовців) [22, с.62].

Т. Федорів представила комплексний підхід до механізмів управління репутацією органів державної влади, розробила теоретичні засади репутаційного менеджменту в органах державної влади, розкрила зміст основних складових цієї системи: правового, політичного, організаційно-інституційного й мотиваційного механізмів її формування, запровадження інструментів і технологій репутаційного менеджменту на основі взаємодії органів державної влади і груп громадськості [106]. Дослідниця проаналізувала зарубіжний досвід запровадження репутаційного менеджменту в органах влади, запропонувала управлінський підхід, відповідно до якого управління репутацією органів державної влади є впливом усієї сукупності суб'єктів управління на основні характеристики носія репутації за допомогою інструментів репутаційного менеджменту з метою коригування цих характеристик у бажаному напрямі задля досягнення нової якості легітимності; обґрунтувала й розробила практичні рекомендації щодо забезпечення результативного впливу органів державної влади на формування позитивної репутації та довіри.

Із застосуванням методу історико-порівняльного аналізу дослідницею встановлено, що в ході аналізу репутації наукова думка пройшла шлях від осмислення її моральної природи, уявлень про репутацію як невимірювану моральну категорію, далі – через нематеріальний актив до теоретичного обґрунтування репутації як «ліцензії на діяльність», що є важливим індикатором символічної легітимності державної влади [106, с.21]. Установлено, що формування позитивної репутації органів державної влади має реалізовуватися за такими напрямками: соціальна ефективність; інновації; надання високоякісних державних послуг; орієнтованість на клієнта; прозорість; боротьба з корупцією; відповідальність; формування довіри, лояльності громадян; суб'єкт-суб'єктні відносини, рівноправний діалог органів державної влади і громадян [106, с.25]. Дослідницею показано, що система заходів, спрямованих на формування позитивної репутації органів державної влади, мала б складатися з таких етапів:

– аналіз стартових позицій рівня підтримки громадянами діяльності органів державної влади, визначення індексу довіри до певного органу державної влади, оцінка суб'єктивного сприйняття репутації й структури «ідеальної» репутації з погляду основних груп зацікавлених сторін і вибір ключових показників, які на неї впливають;

– розробка й реалізація системи заходів, спрямованих на формування позитивної репутації органів державної влади, основою яких є усвідомлення органами державної влади цілеспрямованого впливу на позитивну репутацію (фактично самоуправління нею) шляхом

формування спільної ціннісної й поведінкової платформи з основними групами стейкхолдерів;

- оприлюднення інформації про діяльність органів державної влади;
- публічних обговорень і громадської експертизи державно-управлінських рішень;
- застосування інструментів переговорів і діалогу з основними групами стейкхолдерів під час підготовки рішень, які зачіпають їхні інтереси;
- формування рейтингів репутації органів державної влади й окремих посадових осіб;
- моніторинг і коригування системи заходів зі зміцнення репутації органів державної влади за участі представників громадянського суспільства.

У сукупності ці заходи можуть забезпечити сприяння формуванню позитивної репутації органів державної влади, зростанню довіри громадян до них, поліпшення суспільної оцінки їхньої діяльності, а головними індикаторами зміцнення репутації слугуватимуть довіра, лояльність і підтримка органів державної влади [106, с.25].

Здійснений нами огляд генезису вітчизняного владознавства дає підстави констатувати, що, по-перше, у вітчизняній літературі влада розглядається в трьох значеннях: 1) як відносини керівництва й підпорядкування в суспільній групі, державі й суспільстві; 2) як вольовий елемент, який виражається в здатності суб'єктів нав'язати свою волю об'єктам за допомогою примусу й переконання, підпорядкувати їх своїм інтересам; 3) як інститут, організована установа, що відзначається здатністю забезпечити єдність дій і усталений порядок у суспільних відносинах. По-друге, в українській політичній науці осмислення феномену влади (державної, політичної, соціальної тощо) набуває системного характеру. По-третє, українськими вченими-суспільствознавцями виконано чимало ґрунтовних наукових робіт щодо природи і методологічних засад осмислення влади, які мають потужний евристичний потенціал для її політологічного аналізу, що засвідчує достатню теоретико-методологічну забезпеченість емпіричних досліджень влади, проте не знімає з наукового порядку денного потребу в подальших глибших і систематизованих її концептуалізаціях. По-четверте, важливі концептуальні проблеми, що є головним предметом дискусій у західній філософії, психології, політології, соціології й культурології з владознавчої проблематики, знаходять належне впровадження у вітчизняному суспільствознавстві. По-п'яте, визначено коло владознавчих проблем, які потребують подальшого глибшого дослідження й концептуалізації (зокрема, механізм поділу влади; проблеми залежності якості парламентаризму від вибору форми правління й поведінки основних суб'єктів політики; феномен президентської влади; діяльність урядів незалежної України; причини протистояння законодавчої та виконавчої гілок влади; реформування судової системи, її унезалежнення; перманентний процес змін політичної системи, конституційних реформ; діяльність неурядових організацій в умовах системних політичних трансформацій; специфіка лобіювання суспільних інтересів через політичні партії, групи тиску тощо).

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Андресюк Б. П. Місцеве самоврядування в Україні: проблеми і перспективи. К.: Інформаційно-видавничий центр, 1997. 222 с.
2. Андресюк Б. П. Місцеве самоврядування в сучасній Україні (політологічний аналіз): дис... д-ра політ. наук: 23.00.02; НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. К., 1998. 365 арк.
3. Базір А. Сучасні тенденції реформування місцевого самоврядування в Україні. *Нова політика*. 2000. № 6. С. 44–50.
4. Баймуратов М. О., Григор'єв В. А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення й розвитку в Україні: Моногр. Одеса: Юрид. л-ра, 2003. 192 с.
5. Баймуратов М. О. Публічна самоврядна (муніципальна) влада в Україні: особливості становлення та основні ознаки. *Правова держава : Щорічник наук. пр.* 2005. Вип. 16. С.224–231.
6. Бакурова А. В. Моделювання процесів територіальної самоорганізації на основі м'якої системної методології: монографія. Запоріжжя: Дике Поле, 2008. 187 с.
7. Баришніков В. М., Маршавін Ю. М., Туленков М. В., Храмов В. О. Державне управління та державна служба. К.: ППК ДСЗУ, 2003. 322 с.

8. Батрименко В. І. Особливості сучасних моделей місцевого самоврядування (політичний аспект) [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2012. 18 с.
9. Баштанник В. В. Державне управління в системі владно-партійної взаємодії: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління». К., 2002. 20 с.
10. Беззубко Л. В., Скопець О. В. Громада і органи місцевого самоврядування [Текст]. Донецьк: Норд-Комп'ютер, 2007. 172 с.
11. Битяк Ю. П. Місцеве самоврядування в умовах демократичної держави [Текст]: зб. наук. доп. / АПН України, Інститут держ. будівництва та місцевого самоврядування; ред. Ю. П. Битяк. Харків: Право, 2005. 120 с.
12. Бодров В. Г. Економіка. Суспільство. Влада. Актуальні проблеми державного управління в умовах економічних і суспільних трансформацій: матеріали методол. семінарів, провед. у 2009 р. / ред.: В. Г. Бодров; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К., 2011. 89 с.
13. Бодров В. Г. Економіка. Суспільство. Влада. Актуальні проблеми державного управління в умовах економічних і суспільних трансформацій: матеріали методол. семінарів, провед. у 2010 р. / ред.: В. Г. Бодров; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К., 2011. 123 с.
14. Бортнікова А. В. Державна влада та місцеве самоврядування на Волині (кінець XIV – середина XVII ст.): монографія. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 551 с.
15. Бутко І. Місцеве самоврядування в Україні: Історія, проблеми, пропозиції / Ред. І. Бутко [Фонд сприяння становлення і розвитку місцевого самоврядування України]. К., 1994. 180 с.
16. Ворона П. В. Питання розвитку місцевого самоврядування у програмах політичних партій України [Текст]. Харків: Видавництво ХарРІ НАДУ, 2006. 60 с.
17. Ворона П. В. Місцеве самоврядування і політичні партії в Україні [Текст]: монографія. Харків: Магістр, 2008. 184 с.
18. Ворона П. В. Теоретико-методологічні засади організації місцевого самоврядування в Україні: дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.04; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К., 2013. 360 арк.
19. Гнилорыбов В. В., Тихонов В. Н. Государственное строительство и местное самоуправление в Украине [Текст]: учеб. пособие. Луганск: [б. и.], 2004. 375 с.
20. Горбатенко В. П., Авер'янов В. Б., Бульбенюк С. С., Дубас О. П., Кальниш Ю. Г. Інноваційний розвиток України: політико-правові аспекти: моногр. К.: Юрид. думка, 2006. 247 с.
21. Горбатенко В. П., Кірмач А. В., Кресін О. В., Кукуруз О. В., Стойко О. М. Політико-правові стандарти ЄС і напрями вдосконалення моделі модернізації сучасної України: наук. зап. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. 106 с.
22. Горбатенко В. П. Засоби подолання кризових явищ у системі державного управління: світовий досвід і Україна: Наукова записка / Відп. ред. В. П. Горбатенко. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. 68 с.
23. Граб В., Білик Ю. Місцеве самоврядування: Закони і реальність. *Віче*. 1998. № 5. С. 32–40.
24. Григоренко В., Дорош В., Колесников О. Інструментарій впливу громадських рад на процес реалізації державної політики на місцевому рівні [Текст]: навч. посіб. / Міжнар. фонд «Відродження», Чернів. обл. громад. орг. «Буков. фундація підтримки регулятор. реформи в Україні»; [упоряд.: В. Григоренко, В. Дорош, О. Колесников]. Чернівці: [б. в.], 2011. 159 с.
25. Гришук М. В. Місцеве самоврядування в Україні: політико-правові аспекти становлення і розвитку на сучасному етапі [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Одеська національна юридична академія. Одеса, 2007. 18 с.
26. Дацишин М., Керецман В. Інституційне забезпечення регіональної політики та практика взаємодії органів влади в Україні. К.: Вид-во «К.І.С.», 2007. 102 с.
27. Дегтяр А. О., Амосов О. Ю., Мартиненко В. М., Черепанова В. О., Лисаченко О. П. Механізми прийняття управлінських рішень органами державної влади щодо соціально-економічного розвитку регіонів; заг. ред. А. О. Дегтяра. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. 300 с.
28. Дегтярьова І. О. Домінанти державної політики розвитку місцевого самоврядування в Україні [Текст]: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04; Національна академія держ. управління при Президентові України, Харківський регіональний ін-т держ. управління. Харків, 2005. 21 с.
29. Дем'яненко Б. Л. Розвиток кратологічних знань в Україні. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В. М., 2011. 794 с.

30. Дем'янчук О. П. Політологічні аспекти державної політики і державного управління: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня доктора політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». К., 2009. 32 с.
31. Діденко Н. Г. Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії: Моногр. Донецьк, 2005. 128 с.
32. Доля І. М. Інститут місцевого самоврядування в політичному процесі сучасної України: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02. К. : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2006. 16 с.
33. Дунаєва Л. М. Світова політико-правова думка про відносини «влада–самоврядування»: основні етапи розвитку та сучасне тлумачення. *Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр.* 2008. Вип. 40. С. 621–628.
34. Дунаєва Л. М. Співвідношення влади та самоврядування в процесі здійснення політичного управління сучасними суспільствами: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.02; Одес. нац. юрид. акад. Одеса, 2009. 26 с.
35. Євтушенко О. Н. Державна влада і місцеве самоврядування в політичній системі суспільства: монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 513 с.
36. Євтушенко О. Н. Державна влада і місцеве самоврядування в умовах модернізації політичної системи сучасного українського суспільства: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.02; Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2011. 28 с.
37. Єлагін В. П., Лісничий В. В., Куценко О. Д., Крутий О. М., Райнін І. Л., Солових В. П., Мирна Н. В., Радченко О. В., Селютіна Н. Ф., Цапко А. М. Політика регіональних органів влади: теорія та практика: Моногр. Харків : Магістр, 2004. 180 с.
38. Журавський В. С., Серьогін В. О., Ярмиш О. Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Вид. дім «Ін Юре», 2003. 671 с.
39. Заблоцький В. В. Взаємодія держави та місцевого самоврядування України в історичній ретроспективі [Текст]: монографія. Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2013. 323 с.
40. Загорський В. С., Телешун С. О., Ліпенцев А. В. Енциклопедія державного управління: у 8 т. Т. 8. Публічне врядування. К., 2011. 709 с.
41. Замогильний А. Г. Взаємодія державної влади і державного управління (історико-теоретичний аспект): автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01; Ін-т законодавства ВР України. К., 2010. 20 с.
42. Ібрагімова А. А. Державна політика побудови спроможних територіальних громад в Україні [Текст]: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Львів. регіон. ін-т держ. упр. Львів, 2015. 20 с.
43. Іжа М. М. Система регіонального управління: світовий досвід і Україна [Текст]: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.02; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2011. 36 с.
44. Каменчук Т. О. Політична компетентність державної влади в системі управління: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Миколаїв. держ. гуманіт. ун-т ім. П. Могили. Миколаїв, 2006. 20 с.
45. Кандагура К. С. Механізми впровадження комунікативних проектів у побудові взаємовідносин влади з громадськістю: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02; Акад. муніцип. упр. К., 2011. 20 с.
46. Кармазіна М. С. Прийняття політичних рішень: огляд методологічних підходів та моделей процесу. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. 2009. Вип. 17. С. 30–41.
47. Качмарський Є. І. Місцеве самоврядування в контексті становлення громадянського суспільства в Україні [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2010. 18 с.
48. Колосовська І. І. Імідж місцевих державних адміністрацій в Україні: теоретико-прикладні засади формування [Текст]: монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. 141 с.
49. Корженко В. В., Мельтюхова Н. М., Миронова Н. С. Антикризисні стратегії в державному управлінні: метод. рек. К. : НАДУ, 2008. 52 с.
50. Корнієнко М. Державна влада і місцеве самоврядування: актуальні питання теорії і практики. *Українське право.* 1995. № 1. С. 68–77.
51. Корнієнко М. Місцеве самоврядування та урядова вертикаль. Місцеве самоврядування. 1997. № 3–4. С. 37–41.
52. Корнієнко М. Місцеве самоврядування та урядова вертикаль. *Хроніка* 2000. 1998. № 27–28. С. 508–512.

53. Костенок І. В. Соціокультурні складові державно-управлінського механізму сприяння інституціоналізації взаємодії влади та громад: монографія. Донецьк : Східний видавничий дім, 2013. 309 с.
54. Костючков С. К. Місцеве самоврядування як фактор становлення громадянського суспільства в Україні [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. Сімферополь, 2011. 16 с.
55. Кремень В., Табачник Д., Ткаченко В. Україна: проблеми самоорганізації. К. : Промінь, 2003. Т. 1. Критика історичного досвіду. 384 с.
56. Кремень В., Табачник Д., Ткаченко В. Україна: проблеми самоорганізації. К. : Промінь, 2003. Т. 2. Десятиріччя суспільної трансформації. 464 с.
57. Крестева Ю. В. Інститут місцевого самоврядування в Україні: дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Донецький національний ун-т. Донецьк, 2002. 185 арк.
58. Криворучко Д. Українська модель місцевого самоврядування: проблеми становлення. Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. 2001. № 2. (ч. 2.). С. 41–43.
59. Круглашов А. М., Ярмистий М. В., Гакман С. М. Влада та управління: зб. наук. пр. Вип. 1 / ред.: А. М. Круглашов, М. В. Ярмистий, С. М. Гакман; Чернів. регіон. центр перепідготов. та підвищ. кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ та орг., Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, каф. політології та держ. упр. Чернівці : Букрек, 2010. 302 с.
60. Кублік К. Ю. Політичні механізми взаємовідносин регіональних та місцевих влад в умовах унітарної держави: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2012. 20 с.
61. Куйбіда В. С. Публічна влада на місцевому рівні: стан і перспективи розвитку: навч. посіб. Відкритий міжнар. ун-т розв. людини «Україна», Відкрита вища шк. політ. лідера. К., 2011. 88 с.
62. Лазор О., Шелепницька І. Публічна самоврядна влада в Республіці Італія та Україні: особливості організації та функціонування: моногр. К. : Дакор, 2008. 172 с.
63. Лазор О. Д. Теоретико-методологічна основа інституту публічної самоврядної влади. Держава та регіони. Сер. Державне управління. 2010. Вип. 2. С. 147–157.
64. Лебединська Г. О. Політико-стабілізаційна роль місцевого самоврядування в умовах суспільно-політичної трансформації сучасної України [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2004. 20 с.
65. Лесечко М. Д., Чемерис А. О., Рудницька Р. М. Технологія прийняття управлінських рішень у державному управлінні та місцевому самоврядуванні [Текст]: навч. посіб.; за наук. ред. М. Д. Лесечка. Л. : ЛРІДУ УАДУ, 2003. 424 с.
66. Любченко П. М. Компетенція суб'єктів місцевого самоврядування. Харків : Модель всесвіту, 2001. 224 с.
67. Майборода О. М., Близнюк В. В., Зеленько Г. І., Кармазіна М. С., Кот О. В. Інноваційна перспектива у стратегії національної консолідації в Україні: аналіт. доп.; ред.: О. М. Майборода; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. К. : ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. 275 с.
68. Майстро С. В. Розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Державне будівництво. 2012. № 1. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 01.02.2018).
69. Малиновський В. Я. Концептуальні засади трансформації територіальної організації влади України: регіональний та місцевий рівні [Текст]: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.02; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2011. 36 с.
70. Михайловська К. В. Місцеве самоврядування як форма народовладдя: особливості інституційної моделі в Україні [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Одес. нац. юрид. акад. Одеса, 2010. 16 с.
71. Молибога Р. М. Політико-правові засади становлення міської влади в столиці України в умовах сучасного державотворення [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2005. 19 с.
72. Музиченко Г. В. Реалізація принципів демократії в сучасній системі місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Миколаїв. держ. гуманіт. ун-т ім. П. Могили. Миколаїв, 2004. 16 с.

73. Наумкина С. М. Социально-политические аспекты управления. Одесса : Логос, 1994. 175 с.
74. Некряч А. І. Місцеве самоврядування в Україні: етапи становлення та перспективи: Монографія. К. : Генеза, 2002. 401 с.
75. Нижник Н. Р. Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації: монографія / ред.: Н. Р. Нижник; Центр дослідж. пробл. публіч. упр. Чернівці : Технодрук, 2008. 432 с.
76. Оболенський О. Ю. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування / [за заг. ред. О. Ю. Оболенського]. Хмельницький : Поділля, 1999. 570 с.
77. Овчаренко В. А. Місцеве самоврядування в Україні: історичні витоки, становлення та перспективи [Текст]: монографія. К. : Логос, 2014. 911 с.
78. Опрытний С. М. Концептуальна влада на шляху до світового панування: монографія; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2012. 210 с.
79. Осипов А. В. Місце та роль самоврядних процесів у демократизації сучасного українського суспільства [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Одеська національна юридична академія. Одеса, 2008. 17 с.
80. Панченко Т. Субсидіарне врядування: баланс глобальних, регіональних і локальних владних інституцій. Вища освіта України. 2009. № 4. С. 56–64.
81. Перегуда Є. В. Виконавча влада України. Політико-правові аспекти модернізації: монографія. К. : Логос, 2013. 405 с.
82. Перегуда Є. В. Розвиток механізмів взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади України в умовах суспільно-політичної модернізації: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.02; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2013. 36 с.
83. Петрушенко Ю. М. та ін. Місцевий розвиток за участі громади: монографія: [у 2 т.]. Суми : Унів. кн., 2013. Т. 1: Теоретичні основи сталого місцевого розвитку, орієнтованого на громаду; за заг. ред. Ю. М. Петрушенка. 2013. 350 с.
84. Пітцик М. та ін. Місцеве самоврядування в Україні в 2010 році: [звіт]; USAID від америк. народу, Асоц. міст України. К. : [б. в.], 2010. 68 с.
85. Кравченко В. В., Кравченко Н. В., Лисюченко В. П., Подобед Л. Є. Місцеве самоврядування в Україні: історія, сучасність, перспективи розвитку: Навчальний посібник / Л. Є. Подобед (відп. ред.). Київ: Арабат-Центр, 2000. 312 с.
86. Поживанов М. О. Українські вектори місцевого самоврядування. Київ: Альтерпрес, 2004. 368 с.
87. Покатаєв П. С. Контроль у системі органів місцевого самоврядування: теорія та практика застосування: монографія; Клас. приват. ун-т. Запоріжжя : Клас. приват. ун-т, 2012. 287 с.
88. Пухтинський М. Проблеми поступу місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування: 10 років здобутків / За ред. М. Пухтинського. К. : Атіка, 2002. 368 с.
89. Рибалка С. В. Політико-інституційні чинники реформування системи місцевого самоврядування в сучасній Україні [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2010. 18 с.
90. Рудич Ф. М. Політичний режим та народовладдя: методологічний контекст. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. К.: Знання України, 2010 / 1 (45). С. 7–26.
91. Саєнко Ю. І., Ткачук А. Ф., Привалов Ю. О. Місцеве самоврядування в Україні: проблеми і прогнози. К. : Інститут соціології НАНУ, 1997. 149 с.
92. Сєрьогін С. М. Влада і державна служба: Іст. аспект; ред.: В. П. Капітон; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. К., 1999. 194 с.
93. Скорик М. М. Жінки в політиці України на місцевому рівні: шляхи, проблеми, участь [Текст]: аналіт. звіт; Всеукр. громад. орг. «Жіночий консорціум України», Київ. ін-т гендер. дослідж. К.: ІТЕМ, 2014. 64 с.
94. Славко Т. О. Взаємодія неурядових організацій з органами місцевого самоврядування в Україні [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. Миколаїв, 2010. 16 с.
95. Солових В. П. Влада в системі суб'єктно-об'єктних управлінських відносин в державі: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. Харків, 2002. 22 с.
96. Солових Є. М. Формування іміджу органів місцевого самоврядування: політико-інституціональний вимір [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2016. 20 с.

97. Співак Д. П. Інститут місцевого самоврядування в комунікативному політичному процесі України [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2013. 16 с.
98. Сушинський О. І. Місцеве самоврядування: регламент представницьких органів [Текст]: наук. вид.; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України, Львів. регіон. ін-т держ. упр. Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2002. 76 с.
99. Татаренко Т. М. Механізми здійснення політичної влади в регіоні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. К., 2008. Вип. 40. С. 49–58.
100. Трачук П. А. Публічна влада на місцевому та регіональному рівнях. *Правова держава: Щорічник наук. пр.* 2006. Вип. 17. С. 355–362.
101. Федорів Т. В. Репутаційні ризики та комунікаційний менеджмент в органах державної влади. *Вісник НАДУ*. 2012. № 4. С. 137–147.
102. Федорів Т. В. Публічна сфера як середовище формування репутації органів державної влади. *Інвестиції: практика та досвід: міжнар. наук.-практ. журн.* 2013. № 6. С. 132–135.
103. Федорів Т. В. Розвиток комунікативної компетентності державних службовців та працівників органів місцевого самоврядування шляхом технологій активного навчання. *Управлінське лідерство: кол. моногр. / за заг. ред. В. В. Толкованова*. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. С. 571–579.
104. Федорів Т. В. Сутність та інструменти репутаційного менеджменту в органах державної влади. *Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр.* Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. Вип. 1. С. 88–94.
105. Федорів Т. В. Теоретичні та методологічні засади управління репутацією органів державної влади: монографія. К. : Альтер-прес, 2013. 476 с.
106. Федорів Т. В. Управління репутацією органів державної влади: автореф. дис... доктора наук з держ. упр.: 25.00.02; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К., 2013. 37 с.
107. Хачатурян Х. В. Модель самоуправління для України ХХІ в. [Текст]: учеб. пособие. К. : Киевский международный университет, 2008. 126 с.
108. Хачатурян Х. В. Отечественное самоуправление в мировом историческом процессе [Текст]: монографія. К.: Киевский международный университет, 2008. 556 с.
109. Цветков В. В., Кресіна І. О., Коваленко А. А. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти: Монографія. К.: Концерн «Вид. дім «Ін Юре», 2003. 496 с.
110. Чабанна М., Романова В. Місцеве самоврядування – слабка ланка чи ресурс української демократії? [Текст]: [збірник]. Житомир : Рута, 2013. 142 с.
111. Шаповалова А. М. Еволюція публічної природи самоврядної влади України в умовах впливу глобального громадянського суспільства [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. Луганськ, 2009. 17 с.
112. Шарий В. І. Особливості реалізації органами місцевого самоврядування державної політики в умовах трансформації українського суспільства [Текст]: автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.04; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К., 2013. 36 с.
113. Яцунська О. О. Світовий досвід місцевого самоврядування та перспективи його інституціонально-системного втілення в Україні [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Одеська національна юридична академія. Одеса, 2001. 20 с.

REFERENCES

1. Andresyuk V. P. Mistseve samovryaduvannya v suchasniy Ukrayini (politohichnyy analiz): dys... d-ra polit. nauk: 23.00.02; NAN Ukrayiny, Instytut politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen'. K., 1998. 365 ark.
2. Andresyuk V. P. Mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: problemy i perspektyvy. [NAN Ukrayiny, Instytut natsional'nykh vidnosyn i politohiyi]. K. : Informatsiyno-vydavnychyy tsentr, 1997. 222 s.
3. Bakurova A. V. Modelyuvannya protsesiv terytorial'noyi samoorhanizatsiyi na osnovi m'yakoyi systemnoyi metodolohiyi: monohrafiya. Zaporiz. nats. un-t. Zaporizhzhya : Dyke Pole, 2008. 187 s.
4. Baryshnikov V. M., Marshavin Yu. M., Tulenkov M. V., Khramov V. O. Derzhavne upravlinnya ta derzhavna sluzhba. K. : IPK DSZU, 2003. 322 s.
5. Bashtannyk V. V. Derzhavne upravlinnya v systemi vladno-partiynoyi vzayemodiyi: avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: spets. 25.00.01 «Teoriya ta istoriya derzhavnoho upravlinnya». K., 2002. 20 s.

6. Batrymenko V. I. Osoblyvosti suchasnykh modeley mistsevoho samovryaduvannya (politychnyy aspekt) [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. K., 2012. 18 s.
7. Baymuratov M. O. Publichna samovryadna (munitsypal'na) vlada v Ukrayini: osoblyvosti stanovlennya ta osnovni oznaky. *Pravova derzhava: Shchorichnyk nauk. pr.* 2005. Vyp. 16. S.224–231.
8. Baymuratov M. O., Hryhor"yev V. A. Munitsypal'na vlada: aktual'ni problemy stanovlennya y rozvytku v Ukrayini: Monohr. Odesa : Yuryd. l-ra, 2003. 192 s.
9. Bazir A. Suchasni tendentsiyi reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini. *Nova polityka.* 2000. № 6. S. 44–50.
10. Bezzubko L. V., Skopets' O. V. Hromada i orhany mistsevoho samovryaduvannya [Tekst]; Donbas'ka natsional'na akademiya budivnytstva i arkhitektury. Donetsk : Nord-Komp"yuter, 2007. 172 s.
11. Blyznyuk V. V., Zelen'ko H. I., Karmazina M. S., Kot O. V., Mayboroda O. M. Innovatsiyina perspektyva u stratehiyi natsional'noyi konsolidatsiyi v Ukrayini: analit. dop. / red.: O. M. Mayboroda; NAN Ukrayiny, In-t polit. i etnonats. doslidzh. im. I. F. Kurasa. K. : IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrayiny, 2013. 275 s.
12. Bodrov V. H. Ekonomika. Suspil'stvo. Vlada. Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya v umovakh ekonomichnykh i suspil'nykh transformatsiy: materialy metodol. seminariv, proved. u 2009 r. / red.: V. H. Bodrov; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. K., 2011. 89 s.
13. Bodrov V. H. Ekonomika. Suspil'stvo. Vlada. Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya v umovakh ekonomichnykh i suspil'nykh transformatsiy: materialy metodol. seminariv, proved. u 2010 r. / red.: V. H. Bodrov; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. K., 2011. 123 s.
14. Bortnikova A. V. Derzhavna vlada ta mistseve samovryaduvannya na Volyni (kinets' XIV – seredyna XVII st.): monohrafiya; Skhidnoyevrop. nats. un-t im. Lesi Ukrayinky. Luts'k, 2013. 551 s.
15. Butko I. Mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Istoriya, problemy, propozytsiyi / Red. I. Butko [Fond spryannya stanovlennya i rozvytku mistsevoho samovryaduvannya Ukrayiny]. K., 1994. 180 s.
16. Bytyak Yu. P. Mistseve samovryaduvannya v umovakh demokratychnoyi derzhavy [Tekst]: zb. nauk. dop. / APN Ukrayiny, Instytut derzh. budivnytstva ta mistsevoho samovryaduvannya; red. Yu. P. Bytyak. Kharkiv : Pravo, 2005. 120 s.
17. Chabanna M., Romanova V. Mistseve samovryaduvannya – slabka lanka chy resurs ukrayins'koyi demokratiyi? [Tekst]: [zbirnyk]. Zhytomyr : Ruta, 2013. 142 s.
18. Datsyshyn M., Keretsman V. Instytutsiyne zabezpechennya rehional'noyi polityky ta praktyka vzayemodiyi orhaniv vlady v Ukrayini. K. : Vyd-vo «K.I.S.», 2007. 102 s.
19. Dehtyar A. O., Amosov O. Yu., Martynenko V. M., Cherepanova V. O., Lysachenko O. P. Mekhanizmy pryynyattya upravlins'kykh rishen' orhanamy derzhavnoyi vlady shchodo sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehioniv / zah. red. A. O. Dehtyara. Kharkiv : Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr», 2006. 300 s.
20. Dehtyar'ova I. O. Dominanty derzhavnoyi polityky rozvytku mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini [Tekst]: avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.04; Natsional'na akademiya derzh. upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny, Kharkivs'kyi rehional'nyy in-t derzh. upravlinnya. Kharkiv, 2005. 21 s.
21. Dem"yanchuk O. P. Politolohichni aspekty derzhavnoyi polityky i derzhavnoho upravlinnya: avtoref. dys... na zdobuttya nauk. stupenya doktora polit. nauk: spets. 23.00.02 «Politychni instytuty ta protsesy». K., 2009. 32 s.
22. Dem"yanenko B. L. Rozvytok kratolohichnykh znan' v Ukrayini. Korsun'-Shevchenkivs'kyi : FOP Havryshenko V. M., 2011. 794 s.
23. Didenko N. H. Upravlinnya, vlada, derzhava: filosof's'ki aspekty vzayemodiyi: Monohr.; Donetsk. derzh. un-t upr. Donetsk, 2005. 128 s.
24. Dolya I. M. Instytut mistsevoho samovryaduvannya v politychnomu protsesi suchasnoyi Ukrayiny: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; HAH Ukrayiny; Instytut politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen' im. I. F. Kurasa. K., 2006. 16 s.
25. Dunayeva L. M. Spivvidnoshennya vlady ta samovryaduvannya v protsesi zdiysnennya politychnoho upravlinnya suchasnymy suspil'stvamy: avtoref. dys... d-ra polit. nauk: 23.00.02; Odes. nats. yuryd. akad. Odesa, 2009. 26 s.
26. Dunayeva L. M. Svitova polityko-pravova dumka pro vidnosyny «vlada– samovryaduvannya»: osnovni etapy rozvytku ta suchasne tлумachennya. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky: zb. nauk. pr.* 2008. Vyp. 40. S. 621–628.
27. Entsyklopediya derzhavnoho upravlinnya: u 8 t. T. 8. Publichne vryaduvannya / red.: V. S. Zahors'kyi, S. O. Teleshun, A. V. Lipentsev; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. K., 2011. 709 s.

28. Fedoriv T. V. Publichna sfera yak seredovyshe formuvannya reputatsiyi orhaniv derzhavnoyi vlady. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid: mizhnar. nauk.-prakt. zhurn.* 2013. № 6. S. 132–135.
29. Fedoriv T. V. Reputatsiyni ryzyky ta komunikatsiynyy menedzhment v orhanakh derzhavnoyi vlady. *Visn. NADU.* 2012. № 4. S. 137–147.
30. Fedoriv T. V. Rozvytok komunikatyvnoyi kompetentnosti derzhavnykh sluzhbovtiv ta pratsivnykiv orhaniv mistsevoho samovryaduvannya shlyakhom tekhnolohiy aktyvnoho navchannya. *Upravlins'ke liderstvo: kol. monohr. / za zah. red. V. V. Tolkovanova. Khmel'nyts'kyy : PP Mel'nyk A. A., 2013. S. 571–579.*
31. Fedoriv T. V. Sutnist' ta instrumenty reputatsiynoho menedzhmentu v orhanakh derzhavnoyi vlady. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya: zb. nauk. pr. Dnipropetrovs'k : DRIDU NADU, 2013. Vyp. 1. S. 88–94.*
32. Fedoriv T. V. Teoretychni ta metodolohichni zasady upravlinnya reputatsiyeyu orhaniv derzhavnoyi vlady: monohrafiya. K. : Al'ter-pres, 2013. 476 s.
33. Fedoriv T. V. Upravlinnya reputatsiyeyu orhaniv derzhavnoyi vlady: avtoref. dys... doktora nauk z derzh. upr.: 25.00.02; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. K., 2013. 37 s.
34. Gniloryibov V. V., Tihonov V. N. Gosudarstvennoe stroitelstvo i mestnoe samoupravlenie v Ukraine [Tekst]: ucheb. Posobie. Vostochnoukrainskiy natsionalnyi un-t im. Vladimira Dalya. Lugansk : [b. i.], 2004. 375 s.
35. Hachaturyan H. V. Model samoupravleniya dlya Ukrainyi XXI v. [Tekst]: ucheb. posobie. K. : Kievskiy mezhdunarodniy universitet, 2008. 126 s.
36. Hachaturyan H. V. Otechestvennoe samoupravlenie v mirovom istoricheskom protsesse [Tekst]: monografiya. K. : Kievskiy mezhdunarodniy universitet, 2008. 556 s.
37. Horbatenko V. P. Zasoby podolannya kryzovykh yavlyshch u systemi derzhavnoho upravlinnya: svitovyy dosvid i Ukrayina: Naukova zapyska / Vidp. red. V. P. Horbatenko. K. : Instytut derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrayiny, 2011. 68 s.
38. Horbatenko V. P., Aver"yanov V. B., Bul'benyuk S. S., Dubas O. P., Kal'nysh Yu. H. Innovatsiynyy rozvytok Ukrayiny: polityko-pravovi aspekty: monohr. In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrayiny. K. : Yuryd. dumka, 2006. 247 s.
39. Horbatenko V. P., Kirmach A. V., Kresin O. V., Kukuruz O. V., Stoyko O. M. Polityko-pravovi standarty YeS i napryamy vdoshkonalennya modeli modernizatsiyi suchasnoyi Ukrayiny: nauk. zap. NAN Ukrayiny, In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho. K., 2011. 106 s.
40. Hrab V., Bilyk Yu. Mistseve samovryaduvannya: Zakony i real'nist'. *Viche.* 1998. № 5. S.32–40.
41. Hryhorenko V., Dorosh V., Kolesnykov O. Instrumentariy vplyvu hromads'kykh rad na protses realizatsiyi derzhavnoyi polityky na mistsevomu rivni [Tekst]: navch. posib. / Mizhnar. fond «Vidrozhennya», Cherniv. obl. hromad. orh. «Bukov. fundatsiya pidtrymky rehulyator. reformy v Ukrayini»; [uporyad.: V. Hryhorenko, V. Dorosh, O. Kolesnykov]. Chernivtsi : [b. v.], 2011. 159 s.
42. Hryshchuk M. V. Mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: polityko-pravovi aspekty stanovlennya i rozvytku na suchasnomu etapi [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Odes'ka natsional'na yurydychna akademiya. Odesa, 2007. 18 s.
43. Ibrahimova A. A. Derzhavna polityka pobudovy spromozhnykh terytorial'nykh hromad v Ukrayini [Tekst]: avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.04; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny, L'viv. rehion. in-t derzh. upr. L'viv, 2015. 20 s.
44. Izha M. M. Systema rehional'noho upravlinnya: svitovyy dosvid i Ukrayina [Tekst]: avtoref. dys... d-ra polit. nauk: 23.00.02; NAN Ukrayiny, In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho. K., 2011. 36 s.
45. Kachmars'kyy Ye. I. Mistseve samovryaduvannya v konteksti stanovlennya hromadyans'koho suspil'stva v Ukrayini [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. K., 2010. 18 s.
46. Kamenchuk T. O. Politychna kompetentnist' derzhavnoyi vlady v systemi upravlinnya: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Mykolayiv. derzh. humanit. un-t im. P. Mohyly. Mykolayiv, 2006. 20 s.
47. Kandahura K. S. Mekhanizmy vprovadzhennya komunikatyvnykh proektiv u pobudovi vzayemovidnosyn vlady z hromads'kisty: avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02; Akad. munitsyp. upr. K., 2011. 20 s.
48. Karmazina M. S. Pryynyattya politychnykh rishen': ohlyad metodolohichnykh pidkhodiv ta modeley protsesu. *Suchasna ukrayins'ka polityka. Polityky i politolohy pro neyi.* 2009. Vyp. 17. S. 30–41.

49. Kolosovs'ka I. I. Imidzh mistsevykh derzhavnykh administratsiy v Ukraini: teoretyko-prykladni zasady formuvannya [Tekst]: monohrafiya; L'viv. rehion. in-t derzh. upr. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. L'viv : LRIDU NADU, 2010. 141 s.
50. Korniyenko M. Derzhavna vlada i mistseve samovryaduvannya: aktual'ni pytannya teorii i praktyky. *Ukrayins'ke pravo*. 1995. № 1. S. 68–77.
51. Korniyenko M. Mistseve samovryaduvannya ta uryadova vertykal'. *Khronika 2000*. 1998. № 27–28. S. 508–512.
52. Korniyenko M. Mistseve samovryaduvannya ta uryadova vertykal'. *Mistseve samovryaduvannya*. 1997. № 3–4. S. 37–41.
53. Korzhenko V. V., Mel'tyukhova N. M., Myronova N. S. ta in. Antykrizovi stratehiyi v derzhavnomu upravlinni: metod. rek. K. : NADU, 2008. 52 s.
54. Kostenok I. V. Sotsiokul'turni skladovi derzhavno-upravlins'koho mekhanizmu spryyannya instytutsionalizatsiyi vzayemodiyi vlady ta hromad [Tekst]: monohrafiya; Donets. derzh. un-t upr. Donets'k : Skhidnyy vydavnychy dim, 2013. 309 s.
55. Kostyuchkov S. K. Mistseve samovryaduvannya yak faktor stanovlennya hromadyans'koho suspil'stva v Ukraini [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Tavr. nats. un-t im. V. I. Vernads'koho. Simferopol', 2011. 16 s.
56. Kravchenko V. V., Kravchenko N. V., Lysyuchenko V. P. Mistseve samovryaduvannaya v Ukraini: istoriya, suchasnist', perspektyvy rozvytku: Navchal'nyy posibnyk; L. Ye. Podobyed (vidp. red.). K. : Ararat-Tsentr, 2000. 312 s.
57. Kremen' V., Tabachnyk D., Tkachenko V. Ukraina: problemy samoorhanizatsiyi. K. : Promin', 2003. T. 2. Desyatyrichchya suspil'noyi transformatsiyi. 464 s.
58. Kremen' V., Tabachnyk D., Tkachenko V. Ukraina: problemy samoorhanizatsiyi. K. : Promin', 2003. T. 1. Krytyka istorychnoho dosvidu. 384 s.
59. Krestyeva Yu. V. Instytut mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini: dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Donets'kyy natsional'nyy un-t. Donets'k, 2002. 185 ark.
60. Kruhlov A. M., Yarmystyy M. V., Hakman S. M. Vlada ta upravlinnya: zb. nauk. pr. Vyp. 1; Cherniv. rehion. tsentr perepidhotov. ta pidvyshch. kvalifikatsiyi pratsivnykiv orhaniv derzh. vlady, orhaniv mists. samovryaduvannya, derzh. p-v, ustanov ta orh., Cherniv. nats. un-t im. Yu. Fed'kovycha, Kaf. politolohiyi ta derzh. upr. Chernivtsi : Bukrek, 2010. 302 s.
61. Kryvoruchko D. Ukrayins'ka model' mistsevoho samovryaduvannya: problemy stanovlennya. *Visnyk Ukrayins'koyi Akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezidenti Ukrainy*. 2001. № 2. (ch. 2.). S. 41–43.
62. Kublik K. Yu. Politychni mekhanizmy vzayemovidnosyn rehional'nykh ta mistsevykh vlad v umovakh unitarnoyi derzhavy: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Dnipropetr. nats. un-t im. O. Honchara. Dnipropetrovsk, 2012. 20 s.
63. Kuybida V. S. Publichna vlada na mistsevomu rivni: stan i perspektyvy rozvytku: navch. posib.; Vidkryty mizhnar. un-t rozv. lyudyny «Ukrayina», Vidkryta vyshcha shk. polit. lidera. K., 2011. 88 s.
64. Lazor O. D. Teoretyko-metodolohichna osnova instytutu publichnoyi samovryadnoyi vlady. *Derzhava ta rehiony. Ser. Derzhavne upravlinnya*. 2010. Vyp. 2. S. 147–157.
65. Lazor O., Shelepnyts'ka I. Publichna samovryadna vlada v Respublitsi Italiya ta Ukraini: osoblyvosti orhanizatsiyi ta funktsionuvannya: monohr. K. : Dakor, 2008. 172 s.
66. Lebedyns'ka H. O. Polityko-stabilizatsiyina rol' mistsevoho samovryaduvannya v umovakh suspil'no-politychnoyi transformatsiyi suchasnoyi Ukrainy [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; NAN Ukrainy, Instytut derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho. K., 2004. 20 s.
67. Lesechko M. D., Chemerys A. O., Rudnits'ka R. M. Tekhnolohiya pryynyattya upravlins'kykh rishen' u derzhavnomu upravlinni ta mistsevomu samovryaduvanni [Tekst]: navch. posib.; za nauk. red. M. D. Lesechka. L'viv : LRIDU UADU, 2003. 424 s.
68. Lyubchenko P. M. Kompetentsiya sub'yektiv mistsevoho samovryaduvannya. Kharkiv : Model' vsesvitu, 2001. 224 s.
69. Malynovs'kyy V. Ya. Kontseptual'ni zasady transformatsiyi terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady Ukrainy: rehional'nyy ta mistsevyy rivni [Tekst]: avtoref. dys... d-ra polit. nauk: 23.00.02; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. K., 2011. 36 s.
70. Maystro S. V. Rozmezhuvannya povnovazhen' orhaniv derzhavnoyi vlady ta orhaniv mistsevoho samovryaduvannya. *Derzhavne budivnytstvo*. 2012. №1. URL: <http://www.nbu.gov.ua/> (дата звернення: 07.12.2017).

71. Molyboha R. M. Polityko-pravovi zasady stanovlennya mis'koyi vlady v stolytsi Ukrainy v umovakh suchasnoho derzhavotvorennya [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; NAN Ukrainy, Instytut derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho. K., 2005. 19 s.
72. Muzychenko H. V. Realizatsiya pryntsyviv demokratiyi v suchasniy systemi mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Mykolayiv. derzh. humanit. un-t im. P. Mohyly. Mykolayiv, 2004. 16 s.
73. Mykhaylovs'ka K. V. Mistseve samovryaduvannya yak forma narodovladdya: osoblyvosti instytutsiynoyi modeli v Ukraini [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Odes. nats. yuryd. akad. Odesa, 2010. 16 s.
74. Naumkina S. M. Sotsialno-politicheskie aspekty upravleniya. – Odessa : Logos, 1994. 175 s.
75. Nekryach A. I. Mistseve samovryaduvannya v Ukraini: etapy stanovlennya ta perspektyvy: Monohrafiya. K.: Heneza, 2002. 401 s.
76. Nyzhnyk N. R. Publichna vlada ta upravlinnya: pryntsyvy i mekhanizmy realizatsiyi: monohrafiya / red.: Nyzhnyk N. R.; Tsentri doslidzh. probl. publich. upr. Chernivtsi : Tekhnodruk, 2008. 432 s.
77. Obolens'kyi O. Yu. Derzhavne upravlinnya, derzhavna sluzhba i mistseve samovryaduvannya / [za zah. red. O. Yu. Obolens'koho]. Khmel'nyts'kyi : Podillya, 1999. 570 s.
78. Opryatnyy S. M. Kontseptual'na vlada na shlyakhu do svitovoho panuvannya: monohrafiya; Klasych. pryvat. un-t. Zaporizhzhya, 2012. 210 s.
79. Osypov A. V. Mistse ta rol' samovryadnykh protsesiv u demokratyzatsiyi suchasnoho ukrajins'koho suspil'stva [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Odes'ka natsional'na yurydychna akademiya. Odesa, 2008. 17 s.
80. Ovcharenko V. A. Mistseve samovryaduvannya v Ukraini: istorychni vytoky, stanovlennya ta perspektyvy [Tekst]: monohrafiya. K. : Lohos, 2014. 911 s.
81. Panchenko T. Subsidiarne vryaduvannya: balans hlobal'nykh, rehional'nykh i lokal'nykh vladnykh instytutsiy. *Vyshcha osvita Ukrainy*. 2009. № 4. S. 56–64.
82. Perekuda Ye. V. Rozvytok mekhanizmiv vzayemodiyi tsentral'nykh ta mistsevykh orhaniv vykonavchoyi vlady Ukrainy v umovakh suspil'no-politychnoyi modernizatsiyi [Tekst]: avtoref. dys... d-ra polit. nauk: 23.00.02; Nats. akad. nauk Ukrainy, In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho. K., 2013. 36 s.
83. Perekuda Ye. V. Vykonavcha vlada Ukrainy. Polityko-pravovi aspekty modernizatsiyi: monohrafiya. K. : Lohos, 2013. 405 s.
84. Petrushenko Yu. M. Mistsevy rozvytok za uchasti hromady [Tekst]: monohrafiya: [u 2 t.]. Sumy : Univ. kn., 2013. T. 1: Teoretychni osnovy staloho mistsevoho rozvytku, oriyentovanoho na hromadu; za zah. red. Yu. M. Petrushenka. 2013. 350 s.
85. Pittsyk M. Mistseve samovryaduvannya v Ukraini v 2010 rotsi [Tekst]: [zvit]; USAID vid ameryk. narodu, Asots. mist Ukrainy. K.: [b. v.], 2010. 68 s.
86. Pokatayev P. S. Kontrol' u systemi orhaniv mistsevoho samovryaduvannya: teoriya ta praktyka zastosuvannya [Tekst]: monohrafiya; Klas. pryvat. un-t. Zaporizhzhya : Klas. pryvat. un-t, 2012. 287 s.
87. Pozhyvanov M. O. Ukrayins'ki vektory mistsevoho samovryaduvannya [Tekst]. K.: Al'terpres, 2004. 368 s.
88. Pukhtyns'kyi M. Problemy postupu mistsevoho samovryaduvannya. Mistseve samovryaduvannya: 10 rokiv zdobutkiv / Za red. M. Pukhtyns'koho. K. : Atika, 2002. 368 s.
89. Rudych F. M. Politychnyy rezhym ta narodovladdya: metodolohichnyy kontekst. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen' im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. K. : Znannya Ukrainy, 2010 / 1 (45). S. 7–26.
90. Rybalka S. V. Polityko-instytutsiyni chynnyky reformuvannya systemy mistsevoho samovryaduvannya v suchasniy Ukraini [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Dnipropetr. nats. un-t im. O. Honchara. Dnipropetrovsk, 2010. 18 s.
91. Sayenko Yu. I., Tkachuk A. F., Pryvalov Yu. O. Mistseve samovryaduvannya v Ukraini: problemy i prohnozy. [Instytut sotsiolohiyi NANU], 1997. 149 s.
92. Ser'ohin S. M. Vlada i derzhavna sluzhba: Ist. aspekt; red.: V. P. Kapiton; Ukr. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. K., 1999. 194 s.
93. Shapovalova A. M. Evolyutsiya publichnoyi pryrody samovryadnoyi vlady Ukrainy v umovakh vplyvu hlobal'noho hromadyans'koho suspil'stva [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Skhidnoukrayins'kyi natsional'nyy un-t im. Volodymyra Dalya. Luhans'k, 2009. 17 s.

94. Sharyy V. I. Osoblyvosti realizatsiyi orhanamy mistsevoho samovryaduvannya derzhavnoi polityky v umovakh transformatsiyi ukraïns'koho suspil'stva [Tekst]: avtoref. dys... d-ra nauk z derzh. upr.: 25.00.04; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. K., 2013. 36 s.
95. Skoryk M. M. Zhinky v politytsi Ukrayiny na mistsevomu rivni: shlyakhy, problemy, uchast' [Tekst]: analit. zvit; Vseukr. hromad. orh. «Zhinochyy konsortsium Ukrayiny», Kyiv. in-t hender. doslidzh. K. : ITEM, 2014. 64 s.
96. Slavko T. O. Vzayemodiya neuryadovykh orhanizatsiy z orhanamy mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Chornomor. derzh. un-t im. P. Mohyly. Mykolayiv, 2010. 16 s.
97. Solovykh V. P. Vlada v systemi sub"yektno-ob"yektnykh upravlins'kykh vidnosyn v derzhavi: avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.01; Ukr. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. Kharkiv, 2002. 22 s.
98. Solovykh Ye. M. Formuvannya imidzhu orhaniv mistsevoho samovryaduvannya: polityko-instyutsional'nyy vymir [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv, 2016. 20 s.
99. Spivak D. P. Instytut mistsevoho samovryaduvannya v komunikatyvnomu politychnomu protsesi Ukrayiny [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Derzh. zakl. «Pivdenoukr. nats. ped. un-t im. K. D. Ushyn'skoho». Odesa, 2013. 16 s.
100. Sushyn'skyi O. I. Mistseve samovryaduvannya: rehlement predstavnyts'kykh orhaniv [Tekst]: nauk. vyd.; Ukr. Akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny, L'viv. rehion. in-t derzh. upr. L'viv : LRIDU UADU, 2002. 76 s.
101. Tatarenko T. M. Mekhanizmy zdiysnennya politychnoyi vlady v rehioni. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsional'nykh doslidzhen' im. I. F. Kurasa NAN Ukrayiny*. K., 2008. Vyp. 40. S. 49–58.
102. Trachuk P. A. Publichna vlada na mistsevomu ta rehional'nomu rivnyakh. *Pravova derzhava: Shchorichnyk nauk. pr.* 2006. Vyp. 17. S. 355–362.
103. Tsvytkov V. V., Kresina I. O., Kovalenko A. A. Suspil'na transformatsiya i derzhavne upravlinnya v Ukrayini: polityko-pravovi determiēnanty: Monohrafiya. K. : Kontsern «Vyd. dim «In Yure», 2003. 496 s.
104. Vorona P. V. Mistseve samovryaduvannya i politychni partiyi v Ukrayini [Tekst]: monohrafiya; Natsional'na akademiya derzh. upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny, Kharkiv's'kyi rehional'nyy in-t derzh. upravlinnya. Kharkiv : Mahistr, 2008. 184 s.
105. Vorona P. V. Pytannya rozvytku mistsevoho samovryaduvannya u prohramakh politychnykh partiy Ukrayiny [Tekst]. Kharkiv : Vydavnytstvo KharRI NADU, 2006. 60 s.
106. Vorona P. V. Teoretyko-metodolohichni zasady orhanizatsiyi mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini: dys... d-ra nauk z derzh. upr.: 25.00.04; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. K., 2013. 360 ark.
107. Yatsun'ska O. O. Svitovyy dosvid mistsevoho samovryaduvannya ta perspektyvy yoho instyutsional'no-systemnoho vtilennya v Ukrayini [Tekst]: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02; Odes'ka natsional'na yurydychna akademiya. Odesa, 2001. 20 s.
108. Yelahin V. P., Lisnychy V. V., Kutsenko O. D., Krutiy O. M., Raynin I. L., Solovykh V. P., Myrna N. V., Radchenko O. V., Selyutina N. F., Tsapko A. M. Polityka rehional'nykh orhaniv vlady: teoriya ta praktyka: Monohr.; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. Khark. rehion. in-t. Kharkiv : Mahistr, 2004. 180 s.
109. Yevtushenko O. N. Derzhavna vlada i mistseve samovryaduvannya v politychniy systemi suspil'stva: monohrafiya. Mykolayiv : Vyd-vo ChDU im. P. Mohyly, 2010. 513 s.
110. Yevtushenko O. N. Derzhavna vlada i mistseve samovryaduvannya v umovakh modernizatsiyi politychnoyi systemy suchasnoho ukraïns'koho suspil'stva: avtoref. dys... d-ra polit. nauk: 23.00.02; Pivdenoukr. nats. ped. un-t im. K. D. Ushyn'skoho. Odesa, 2011. 28 s.
111. Zablots'kyi V. V. Vzayemodiya derzhavy ta mistsevoho samovryaduvannya Ukrayiny v istorychniy retrospektyvi [Tekst]: monohrafiya; Derzh. zakl. «Luhans'k. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka», Klasych. pryvat. un-t. Luhans'k : DZ «LNU im. T. Shevchenka», 2013. 323 s.
112. Zamohyl'nyy A. H. Vzayemodiya derzhavnoi vlady i derzhavnoho upravlinnya (istoryko-teoretychnyy aspekt): avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.01; In-t zakonodavstva VR Ukrayiny. K., 2010. 20 s.
113. Zhurav'skyi V. S., Ser'ohin V. O., Yarmysh O. N. Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Pidruch. dlya stud. vyshch. navch. zakl. K. : Vyd. dim «In Yure», 2003. 671 s.

Demyanenko B. Historiography of domestic cratological discourse: quarter century of researches, conceptualizations, generalizations (ending).

Historiographical analysis of the most remarkable Ukrainian publications of independence period devoted to the study of power (political, civil, social, etc.) in the context of organic combination of the achievements of international theory of power (democratic experience first of all) with the Ukrainian political and power context is suggested in the article. A detailed review of domestic cratological discourse, its creative interpretation will allow to reach a new level of power (political, civil, social, etc.) phenomenon understanding, overcome persistent stereotypes, amateur and mythologized ideas of it, formulate qualitative and effective practical recommendations, minimize the negative effects of the crisis in the Ukrainian political system, introduce an effective model of government that would meet the current needs of post-totalitarian Ukraine from one hand and handle historical, civilization and globalization challenges from other.

As a result of the carried out historiographical analysis of Ukrainian cratological discourse has been ascertained that the power (political, civil, social, etc.) in national literature is considered as a leadership-subordination relationship in social group, the state and society; as volitional element which is reflected in the ability to impose own will using coercion and persuasion, to subordinate others by own interests; as an institution that can provide unity of action and established order in public relations. Domestic cratological heritage has a powerful heuristic potential, has demonstrated sufficient theoretical and methodological provision of empirical researches of power. Conceptual problems of power that has been a major subject of debate in Western philosophy, political science, sociology, psychology and cultural studies for long time have found the proper implementation in the national social science. Author of the article defines the range of cratological problems that require deeper study and conceptualization.

Keywords: cratology, power, political power, state power, social power.

Одержано 27.01.2018.

УДК 929 Колкунов: [001.891:025.171(092)]

Бойко Михайло
(Переяслав-Хмельницький)

**АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ЯК СКЛАДОВА ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ
ВИВЧЕННЯ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ В.В. КОЛКУНОВА**

У статті представлено результати досліджень архівних матеріалів, що стосуються життя і наукової спадщини видатного вітчизняного вченого, біолога, одного із основоположників екологічної теорії посухостійкості рослин та організатора сільськогосподарської дослідної справи і науки професора В.В. Колкунова (1866–1939). Розкрито роль архівних документів в історичному дослідженні. З'ясовано, що знайдені матеріали раніше не мали відображення у наукових публікаціях. Зокрема знайдено відомості про призначення у 1923 р. В.В. Колкунова членом пленуму Головнауки. Вперше опрацьовано документи про сина професора «Дело Колкунова Владимира Владимировича», якого у 1920 р. визнано ворогом держави і розстріляно. Також виявлено низку протоколів стосовно політичних переслідувань самого професора, де звинувачення, як виявилось були безпідставними і справа сфабрикованою. Ряд знайдених документів засвідчив історичний факт про ретельний підбір кадрів (абітурієнтів і викладачів) й перевірку їхньої «благонадійності» як на початку XIX ст., так і після становлення радянської влади. Всі ці дані дали можливість відтворити життєвий шлях професора В.В. Колкунова.

Ключові слова: В.В. Колкунов, архівні документи, архіви, справа, автобіографія, політичне переслідування, реабілітація, документне забезпечення, джерело інформації.

Джерелознавча база історичного дослідження є опорним інструментарієм надання об'єктивної незаангажованої інформації. Основними джерелами виступають матеріали, що знаходяться в архівах України та закордоном. Саме архівні документи дають змогу пошукачу віднайти і висвітлити малодосліджені, або й взагалі невідомі сторінки історичних подій, віх життя відомих особистостей, діяльності вітчизняних установ упродовж їхнього існування то-